

Polityczne, prawne i społeczne następstwa pożarów z lat 2019–2020 w Australii

Karina Marczuk ♦ W Analiza ♦ Tagi #pożary #Australia #polityka ♦ Opublikowano 20.11.2020

Wprowadzenie: pożary z lat 2019–2020

Koniec 2019 i początek 2020 roku okazały się tragiczne dla Australii – państwo to dotknięte zostało falą pożarów buszu, na niespotykaną skalę, o katastrofalnych skutkach dla flory, fauny i całego ekosystemu. Dramatyczne konsekwencje pożarów odczuło także całe społeczeństwo, władze i system prawny. W poniższym tekście analizowano, jakie następstwa „czarnego lata” panującego wtedy w Australii (jak określiła je australijska prasa, ang. *Black Summer*) odnotowano w sferach polityczno-gospodarczej, prawnej, społecznej, a także w zakresie bezpieczeństwa.

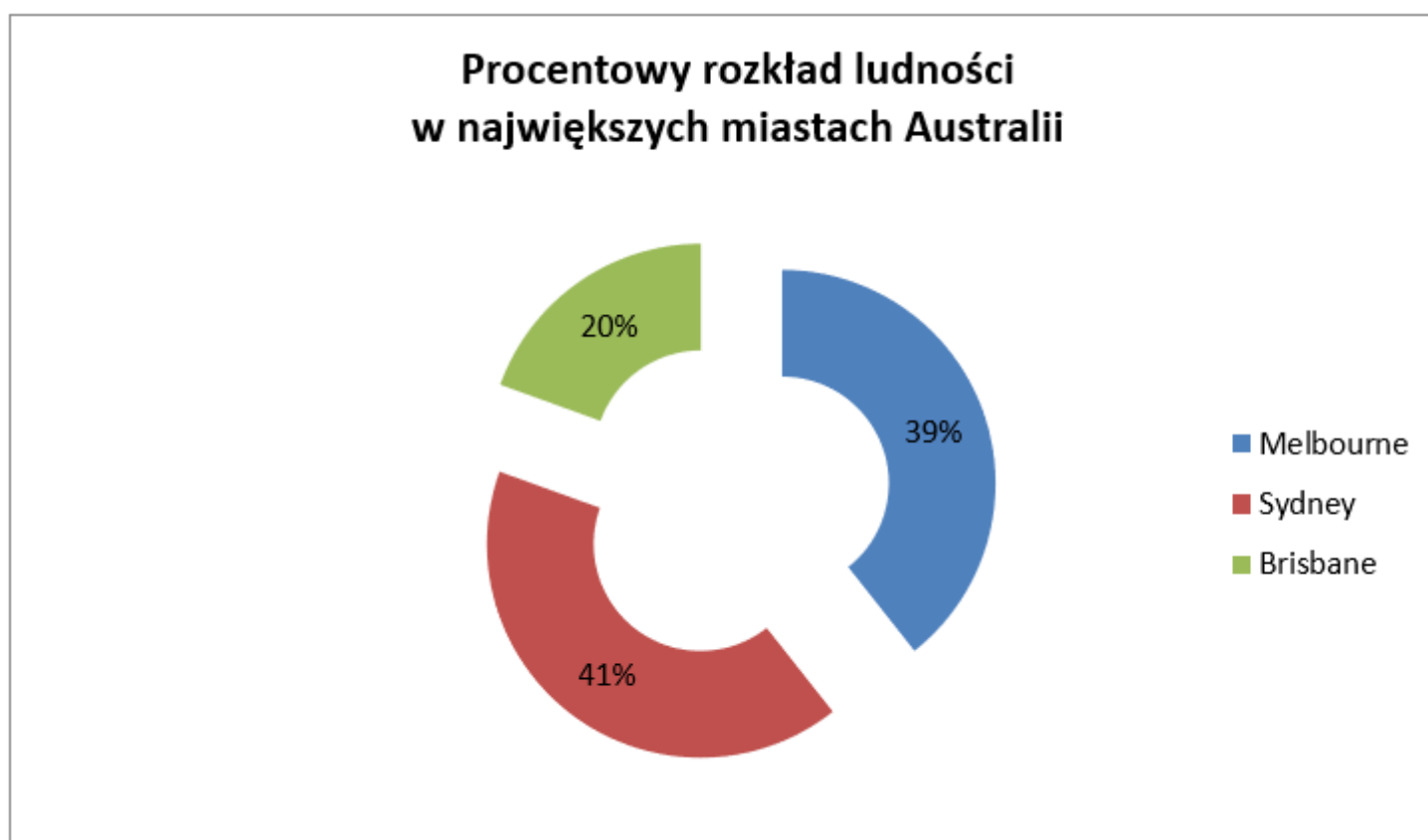
W Australii sezon letni przypada na zimę na półkuli północnej; częste wtedy pożary buszu nie są zjawiskiem nietypowym, jednak już w połowie 2019 roku zwracano uwagę, że ubiegły rok może okazać się pod tym względem szczególnie trudny. Mianowicie brano pod uwagę wyjątkowo wysokie temperatury w północnej Australii i niską wilgotność gleby, które wydatnie przyczyniają się do występowania pożarów [*Northern Australia Seasonal Bushfire Outlook 2019 2019*]. Ryzyko wystąpienia pożarów na wielką skalę zwiększyły również wczesne pożary w Queensland. Największe ich natężenie odnotowano na przełomie lat 2019/2020. Łącznie trwały one 80 dni. Oceniono, że 2019 rok był najgorętszym pod względem temperatury i najbardziej suchym rokiem od początku pomiarów. Dotknięta pożarami była głównie Nowa Południowa Walia i wspomniane Queensland. Niewyobrażalna skala zniszczeń spowodowała cierpienia zwierząt (ocenia się, że zginęło ich miliard, z czego 800 mln w Nowej Południowej Walii), destrukcję australijskiej flory (spłonęło 21% lasów w Australii), daleko idące skutki zdrowotne dla ludzi i gospodarcze dla państwa. Szacowano, że pożoga strawiła około 18,6 mln hektarów powierzchni, tysiące budynków, w tym domów mieszkalnych (głównie w Nowej Południowej Walii). Zginęło kilkadziesiąt osób, natomiast pośrednio lub bezpośrednio pożary dotknęły 80% ludności Australii [*Climate Council of Australia 2020*].

Wielkie pożary w Australii wywarły wpływ na różne sfery funkcjonowania państwa. Ich skutki dało się odnotować zwłaszcza w odniesieniu do bieżącej polityki i gospodarki, rozwiązań prawnych, a także zdrowotnej kondycji społeczeństwa. Celem prezentowanej analizy jest zwięźle przedstawienie głównych następstw pożarów z lat 2019–2020 w tych trzech obszarach.

Konsekwencje polityczne i gospodarcze

Skutki wielkich pożarów odnotowano w różnych dziedzinach funkcjonowania państwa, m.in. w sferze polityczno-gospodarczej. Terytoria dotknięte pożarami w największym stopniu, tj. Nowa Południowa Walia i Queensland, to obszary, na których położone są największe australijskie miasta (Melbourne, Sydney, Brisbane, Adelaide) oraz mniej liczna pod względem mieszkańców Canberra. Ze względu na uwarunkowania klimatyczno-geograficzne Australii zdecydowana większość ludności (86,2% z około 25,5 mln mieszkańców, dane za 2020 rok) zamieszkuje właśnie miasta, które w większości położone są we wschodniej jej części, przy czym ludność jest silnie skoncentrowana w leżących tam największych aglomeracjach (zob. rycina 1). Łącznie w największych miastach, tj. Melbourne, Sydney, Brisbane, żyje około 12,5 mln ludzi [Australian Bureau of Statistics 2020].

Rycina 1. Procentowy rozkład ludności w największych miastach Australii

Organizmy miejskie, jak również ich mieszkańcy w wyjątkowy sposób doświadczyli klęski ubiegłorocznych pożarów nie tylko jeśli chodzi o kwestie zdrowotne (zdrowie fizyczne i psychiczne), lecz także gospodarcze, co z kolei przełożyło się na finanse całego państwa. W związku z tym, że to właśnie aglomeracje miejskie wschodniego wybrzeża przyciągały większość turystów, studentów, inwestorów zagrożenie pożarami przyczyniło się do spadku obrotów w turystyce, handlu detalicznym, jak również nie pozostało bez wpływu na poziom bezrobocia. Przewidywano, że spadki te będą jednak przejściowe i że w szczególności dotkną takich sektorów, jak wspomniana turystyka oraz rolnictwo i ochrona zdrowia [Plank 2020]. Prognozy mówiły o 10% lub nawet 20% spadku liczby turystów zagranicznych, co wiązano ze znacznymi stratami w tej branży. Dla przykładu w kwietniu 2020 roku odnotowano spadek aż o 99,7% (*sic!*) liczby osób przyjeżdżających do Australii na pobyty krótkoterminowe w porównaniu z kwietniem 2019 roku; jest to najwyższy odnotowany spadek [Australian Bureau of Statistics 2020a]. Zgodnie z najnowszymi danymi, uwzględniającymi pandemię COVID-19 w Australii [Marczuk 2020] i jej wpływ na sytuację państwa, gospodarka Australii skurczyła się o 7% w połowie 2020 roku, a bezrobocie w sierpniu br. wynosiło 6,8% [Australian Bureau of Statistics 2020b].

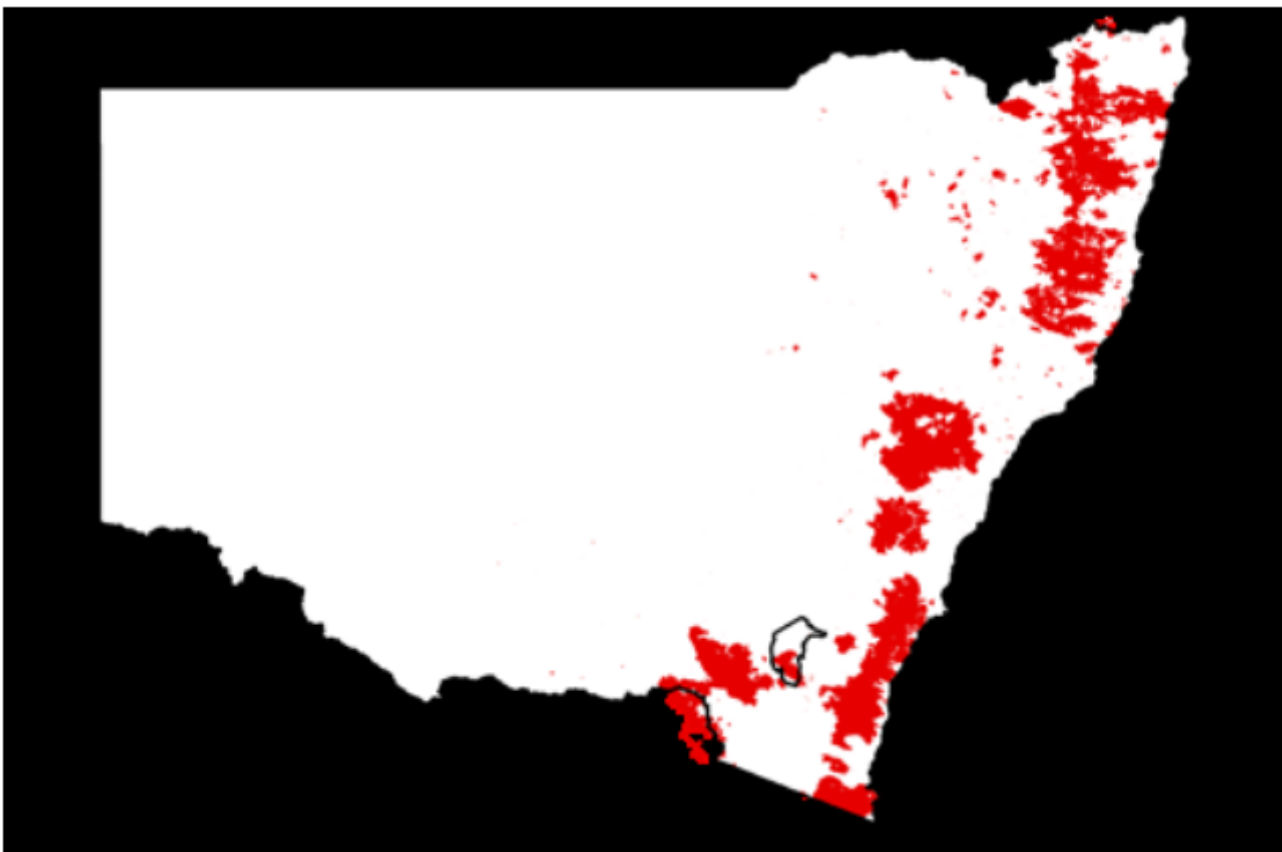
Požary stanowiły, dosłownie i w przenośni, „próbę ogniową” dla władz Australii. Odżyła debata na temat przyszłości funkcjonowania przemysłu kopalnianego, stanowiącego podporę australijskiej gospodarki. Kwestia ta wpisuje się, z jednej strony, w dyskurs polityczny, a z drugiej – uzależniona jest od sytuacji gospodarczej. Kopalnie zatrudniają dziesiątki tysięcy pracowników, generując znaczną część PKB. Kwestia ich działania wiąże się z ich wpływem na klimat, co z kolei przekłada się na zmiany pogodowe i takie zjawiska, jak ekstremalne temperatury oraz długotrwałe susze, które przyczyniły się do wzrostu zagrożenia pożarami. Z tego powodu zmalało społeczne poparcie dla planów uruchomienia kopalń – według przeprowadzonych w styczniu 2020 roku badań na pytanie „Czy Pani/Pana zdaniem rząd powinien pozwolić na otwieranie nowych kopalni węgla?” jedynie 37% respondentów odpowiedziało twierdząco, podczas gdy w czerwcu 2019 roku uważało tak aż 45,3% [Biddle et al. 2020]. Kwestia funkcjonowania kopalń, jak również pozyskiwania gazu, wiąże się z niezależnością energetyczną Australii, co stanowi problem polityczny. Premier Scott Morrison podkreślał, że: „Nie ma wiarygodnego planu transformacji energetycznej dla gospodarki takiej, jak Australia, który nie uwzględnia zwiększonego wykorzystania gazu” [Morrison 2020]. Jednak oparcie gospodarki na paliwie gazowym znacznie zwiększyłoby koszty; władze zatem stoją przed dylematem – kwestie ochrony klimatu ponad wszystko czy też ochrona gospodarki?

Požary i straty gospodarcze nimi wywołane nie pozostały bez wpływu na politykę państwa także w innych obszarach, m.in. w sferze bezpieczeństwa. Po pierwsze, władze obawiały się, że nie dający opanować się ogień może zniszczyć bazy wojskowe ulokowane wzdłuż północnego wybrzeża. Znajdowały się one jednak w oddaleniu od obszarów dotkniętych zagrożeniem. Po drugie, jako że gospodarka Australii uzależniona jest od wydobycia surowców naturalnych (minerałów ziem rzadkich), kluczowych dla rozwoju nowoczesnego przemysłu, martwiono się, że pożary przyczynią się do przerwania łańcucha dostaw. Po trzecie, podobna sytuacja wystąpiła w przypadku kopalni węgla, jednak również w tym przypadku infrastruktura wydobywcza nie została naruszona przez ogień [Fedrika 2020].

Należy również wspomnieć o międzynarodowych konsekwencjach pożarów – ze względu na ich skalę chmura smogu dotarła do Nowej Zelandii i innych mniejszych państw. Ponieważ państwa te czerpią zyski z turystyki, obawiano się, że zanieczyszczone powietrze znad Australii odstraszy turystów, a zatem pozbawi je przychodów z tego sektora.

Konsekwencje prawne i sferze bezpieczeństwa

Klęska pożarów wywarła wpływ na sferę prawną szczególnie w zakresie uregulowań, dotyczących funkcjonowania zarządzania kryzysowego (*emergency management*) na obszarze terenów dotkniętych pożarami w znacznym stopniu, zwłaszcza Nowej Południowej Walii. Pożary wybuchały na jej wschodnim wybrzeżu (zob. rycina 2). Trzeba zaznaczyć, że dotychczasowe rozwiązania prawne, obowiązujące w Australii w tym zakresie (na wszystkich szczeblach, tj. całego państwa, poszczególnych stanów, jak i na poziomie lokalnym) w przeprowadzonych badaniach zostały ocenione jako właściwe i odpowiednie, wymagające poprawek jedynie w niewielkim zakresie [*Final Report of the NSW Bushfire Inquiry* 2020].

Rycina 2. Występowanie pożarów na terenie Nowej Południowej Walii

Źródło: NSW Government, Department of Planning, Industry and Environment. (2020), *NSW Fire and the Environment 2019–20: Summary. Biodiversity and landscape data and analyses to understand the effects of the fire events*, s. 6, [online:] <https://www.environment.nsw.gov.au/-/media/OEH/Corporate-Site/Documents/Parks-reserves-and-protected-areas/Fire/fire-and-the-environment-2019-20-summary-200108.pdf> [dostęp: 17.10.2020].

Regulacje prawne w zakresie zwalczania zagrożenia pożarami na obszarach wiejskich Nowej Południowej Walii zawarte zostały w ustawie *Rural Fires Act 1997*, która m.in. precyzuje okres, w którym dochodzi do największej liczby pożarów, tj. 1 października – 31 marca każdego roku [*Rural Fires Act 1997*, sekcja 81]. Czas ten, czyli *bush fire danger period* (okres zagrożenia pożarami buszu) może zostać wydłużony jeśli w danym roku zajdzie taka konieczność. W przypadku pożarów w latach 2019–2020 obejmował on miesiące od 1 lipca 2019 roku do 2 marca 2020 roku. Szczególnie nieprzyjemne warunki pogodowe na przełomie ubiegłego i bieżącego roku spowodowały jednak, że zaproponowano modyfikację podanego w ustawie okresu występowania zagrożenia pożarowego, tj. rozciągnięcie go na miesiące od 1 sierpnia do 30 kwietnia danego roku.

Kolejną kwestią był postulat dotyczący ustawy *State Emergency and Rescue Management Act 1989*, odnoszącej się do funkcjonowania zarządzania kryzysowego na obszarze Nowej Południowej Walii. Biorąc pod uwagę regulacje, zawarte w tym akcie prawnym oraz w *Rural Fires Act 1997* wnoszono o doprecyzowanie obszarów działania poszczególnych zastępów straży pożarnych i kierowania ich w miejsca, które wymagają największego wsparcia [*Final Report of the NSW Bushfire Inquiry 2020*].

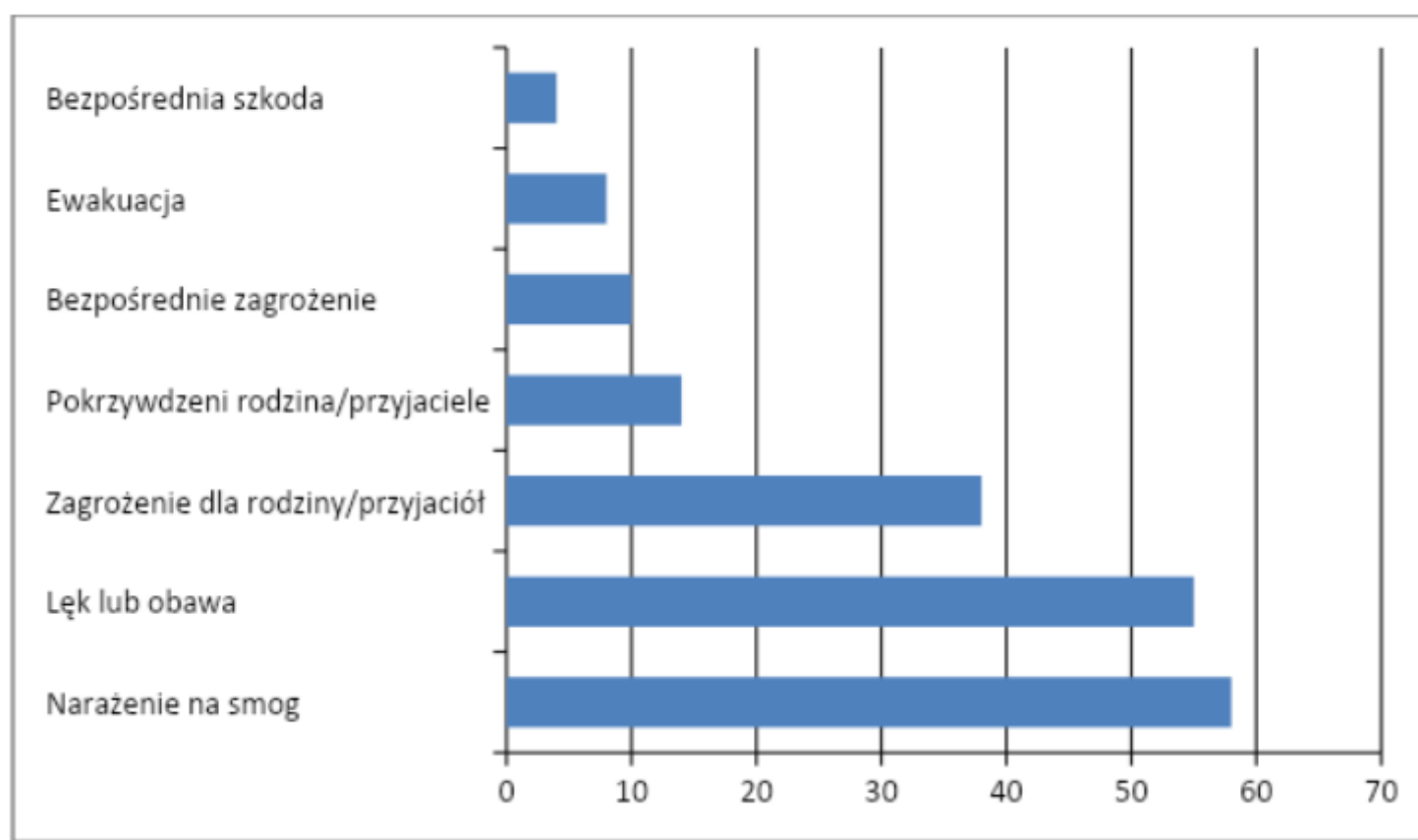
Podnoszono także problem koordynacji działań różnych podmiotów funkcjonujących w sferze zarządzania kryzysowego. Zaproponowano, by powołać Generalnego Inspektora ds. Zarządzania Kryzysowego (Inspector General for Emergency Management, IGEM), którego zadaniem byłby nadzór nad tymi podmiotami. Na początku kwietnia 2020 roku ogłoszono utworzenie w Nowej Południowej Walii Resilience NSW (tj. New South Wales), czyli nowej agencji, której zadaniem jest m.in. nadzór i koordynacja instytucji funkcjonujących w sferze zarządzania kryzysowego; jej kompetencje wpisują się zatem w postulowane rozwiązanie, tj. powołanie IGEM.

Nadzwyczajna skala pożarów w Nowej Południowej Walii wymusiła także na władzach sięgnięcie po wyjątkowe środki, takie jak wykorzystanie wojska. Zastępy New South Wales Rural Fire Service, czyli stanowej ochotniczej straży pożarnej, decyzją premiera Morrisona zostały wsparte przez wojsko w ramach Operation Bushfire Assist 2019–2020, która rozpoczęła się 31 grudnia 2019 roku, natomiast oficjalnie zakończyła 26 marca 2020 roku. W jej szczytowej fazie uczestniczyło ponad 6500 żołnierzy [Australian Government, Department of Defence 2020].

Konsekwencje społeczne

Następstwa pożarów dla australijskiego społeczeństwa w głównej mierze dotyczyły kwestii zdrowotnych. Przeprowadzane analizy wskazały jednoznacznie, że konsekwencje w sferze zdrowotnej uwidoczniły się zwłaszcza w takich obszarach, jak: zanieczyszczenie powietrza i jego wpływ na funkcjonowanie ludzi, na zdrowie fizyczne oraz zdrowie psychiczne [Duckett, Mackey i Stobart 2020].

Na skutek wystąpienia pożarów życie straciło trzydzieści cztery osoby. Przeprowadzone badania wykazały, że respondenci deklarowali, że dziesięć procent ucierpiało w sposób bezpośredni; 1,8 mln zostało ewakuowanych (zob. rycina 3). Najwięcej badanych wskazywało jednak na znaczne pogorszenie jakości powietrza, co wpływało na stan zdrowia. Na drugim miejscu znalazł się lęk i poczucie zagrożenia, a kolejno obawa o rodzinę i przyjaciół.

Rycina 3. Procent osób dorosłych, które zostały dotknięte następstwami pożarów w Australii

Źródło: N. Biddle et al. (2020), *Exposure and the impact on attitudes of the 2019–20 Australian Bushfires*, [online:] https://csm.cass.anu.edu.au/sites/default/files/docs/2020/5/Exposure_and_impact_on_attitudes_of_the_2019-20_Australian_Bushfires_publication.pdf [dostęp: 13.10.2020].

Zagrożenie smogiem, które dotknęło 11 mln Australijczyków było szkodliwe w skutkach dla zdrowia mieszkańców zwłaszcza miast. Wszelkie dopuszczalne normy zostały przekroczone, a chmura dymu dotarła nawet do innych państw (Nowej Zelandii i innych państw Pacyfiku).

Także następstwa dla zdrowia fizycznego dotknęły większość populacji. W szczególności wśród osób badanych między 2 a 15 grudnia 2019 roku odnotowano występowanie takich symptomów, jak: podrażnienie oczu i gardła, kaszel, ból głowy, kichanie, duszności, a także poczucie niepokoju [FluTracking 2020]. Zwracano uwagę, że narażenie na wdychanie zanieczyszczonego powietrza może mieć długotrwałe skutki dla zdrowia mieszkańców.

Następstwa dla zdrowia psychicznego Australijczyków związane były z osobistymi tragediami i traumą zwłaszcza tych, którzy w wyniku pożarów stracili bliskich, domy oraz mienie. Osoby te cierpiały na emocjonalny niepokój czy depresję. Szacowano, że przeszło połowa Australijczyków odczuwała lęk i obawę z powodu zagrożenia pożarami (zob. rycina 3), jakkolwiek długofalowe skutki dla zdrowia psychicznego będzie można ocenić dopiero w przyszłości.

Wnioski

Chociaż Australia, ze względu na swój klimat i położenie jest doświadczana różnymi klęskami, a ich natężenie bywa bardzo silne, to pożary na przełomie lat 2019 i 2020 dotknęły to państwo i jego mieszkańców na niespotykaną skalę. Sprawilo to, że wywarły one wpływ na wiele różnych dziedzin funkcjonowania państwa. Jak wskazano wyżej, ich konsekwencje można odnotować m.in. w takich sferach, jak: polityczno-gospodarcza, prawna, społeczna (zdrowie publiczne) oraz w obszarze bezpieczeństwa.

- Po pierwsze, jeśli chodzi o następstwa w sferze polityczno-gospodarczej, to ich skutki dało się zauważyć w odniesieniu do wielkich miast, które generują dochód. Ucierpiały zwłaszcza branże turystyczna i edukacyjna. Pożary wywołały też dyskusję na temat przyszłości przemysłu kopalnianego, który stanowi podstawę gospodarki Australii, jak również podnoszono kwestię dywersyfikacji źródeł energii. Skala pożarów wywarła również wpływ na otoczenie zewnętrzne Australii i jej relacje z państwami regionu – chmura smogu, która tam dotarła wpłynęła na zyski, które te państwa czerpią z turystyki.

- Po drugie, konsekwencje w sferze prawnej są silnie związane z wewnętrzną organizacją zarządzania kryzysowego i rozwiązaniami prawnymi w tym zakresie. Na terenie Nowej Południowej Walii system okazał się funkcjonować na tyle dobrze, że obowiązujące prawo wymaga jedynie niewielkich zmian.
- Po trzecie, konsekwencje w sferze społecznej można odnotować zwłaszcza w odniesieniu do kwestii zdrowia publicznego. Długotrwałe następstwa w tym zakresie będzie można oceniać jednak dopiero w przyszłości.

Bibliografia załącznikowa

Australian Bureau of Statistics. (2020), *Regional population*, [online:] <https://www.abs.gov.au/statistics/people/population/regional-population/latest-release> [dostęp: 13.10.2020].

Australian Bureau of Statistics. (2020a), *Overseas Arrivals and Departures, Australia*, [online:] <https://www.abs.gov.au/statistics/industry/tourism-and-transport/overseas-arrivals-and-departures-australia/apr-2020> [dostęp: 13.10.2020].

Australian Bureau of Statistics. (2020b), *Australian National Accounts: National Income, Expenditure and Product*, [online:] <https://www.abs.gov.au/statistics/economy/national-accounts/australian-national-accounts-national-income-expenditure-and-product/latest-release> [dostęp: 13.10.2020].

Australian Government, Department of Defence. (2020). *Operation Bushfire Assist concludes*, [online:] <https://www.minister.defence.gov.au/minister/lreynolds/media-releases/operation-bushfire-assist-concludes> [dostęp: 15.10.2020].

Biddle N. et al. (2020), *Exposure and the impact on attitudes of the 2019–20 Australian Bushfires*, [online:] https://csmr.cass.anu.edu.au/sites/default/files/docs/2020/5/Exposure_and_impact_on_attitudes_of_the_2019-20_Australian_Bushfires_publication.pdf [dostęp: 13.10.2020].

Climate Council of Australia. (2020), *Summer of Crisis*, [online:] <https://www.climatecouncil.org.au/wp-content/uploads/2020/03/Crisis-Summer-Report-200311.pdf> [dostęp: 13.10.2020].

Duckett S., Mackey W., Stobart A. (2020), *The health effects of the 2019–20 bushfires: Submission to the Royal Commission into National Natural Disaster Arrangements*, [online:] <https://grattan.edu.au/wp-content/uploads/2020/04/Grattan-Institute-submission-to-Royal-Commission.pdf> [dostęp: 18.10.2020].

Fedrika A. (2020), *The Geopolitical Consequences of Australia's Wildfires*, [online:] <https://geopoliticalfutures.com/the-geopolitical-consequences-of-australias-wildfires/> [dostęp: 13.10.2020].

Final Report of the NSW Bushfire Inquiry. (2020), [online:] <https://www.dpc.nsw.gov.au/assets/dpc-nsw-gov-au/publications/NSW-Bushfire-Inquiry-1630/Final-Report-of-the-NSW-Bushfire-Inquiry.pdf> [dostęp: 17.10.2020].

FluTracking. (2020), *FluTracking Emergency Survey of NSW Bushfire Smoke Health Impacts*, [online:] <http://info.flutracking.net/insight/> [dostęp: 18.10.2020].

Marczuk K. (2020), *COVID-19 w Australii i konsekwencje epidemii dla sytuacji polityczno-prawnej*, [online:] <http://przemianyustrojowe.pl/eseje/covid-19-w-australii-i-konsekwencje-epidemii-dla-sytuacji-polityczno-prawnej> [dostęp: 13.10.2020].

Morrison, S. (2020), *Address, National Press Club, 29 January 2020*, [online:] <https://www.pm.gov.au/media/address-national-press-club> [dostęp: 13.10.2020].

Northern Australia Seasonal Bushfire Outlook 2019. (2019), [online:] <https://www.bnhcrc.com.au/hazardnotes/62> [dostęp: 7.10.2020].

NSW Government, Department of Planning, Industry and Environment. (2020), *NSW Fire and the Environment 2019–20: Summary. Biodiversity and landscape data and analyses to understand the effects of the fire events*, [online:] <https://www.environment.nsw.gov.au/-/media/OEH/Corporate-Site/Documents/Parks-reserves-and-protected-areas/Fire/fire-and-the-environment-2019-20-summary-200108.pdf> [dostęp: 17.10.2020].

Plank D. (2020), *Australian bushfires: Impacting GDP*, [online:] <https://bluenotes.anz.com/posts/2020/01/anz-research-australian-bushfires-economic-impact-gdp> [dostęp: 13.10.2020].

Rural Fires Act 1997, [online:] <https://www.legislation.nsw.gov.au/view/html/inforce/current/act-1997-065#frnt-lt> [dostęp: 17.10.2020].

 Drukuj / Pobierz PDF

Publikacja finansowana w ramach programu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „DIALOG” w latach 2019-2021

Komentarze

Kontakt

Ośrodek Rozwoju Społeczeństwa Obywatelskiego

ul. Puławska 12/3, 02-566 Warszawa

Email: redakcja@przemianyustrojowe.pl

Obserwuj nas

